

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 36.

Arta.

„Omul e singura ființă, care trebuie și educată, celelalte au să fie numai nutrite“. În educație primul loc îl ia familia, apoi școala, biserica și viața — mediul în care viețuiește individul.

Toate aceste mijloace de educație au lipsă de timp, mai lung ori mai scurt, spre ași avea efectul; dar mai avem un factor puternic, care la moment influențează sufletul individului prin mijlocirea simțurilor, a rațiunii și a fantaziei, și aceasta e *arta* în diferitele ei forme.

Să ne dăm acum seama, eă ce-î arta adevărată, și între ce împrejurări poate ea avea valoare educativă.

Artă e expresiunea desăvîrșită a frumosului, adecă încorporarea idealului. Sublimul ei scop culminează în desăvîrșirea noastră, apropiindu-ne de Dumnezeu, de care noi Românii, cu toate contestările optimiștilor, simțim încă destul de departe.

Nobilitatea simțirei, gîndirei, voinței, adecă a sufletului, decî căștigarea adevăratei fericiri e și ținta artei.

Cine vrea să ajungă la culmea fericirii, trebuie să cunoască arta, căci numai atunci o va putea iubi; și cei mai mult, toată natura îi va para un răi desăvîrșit, influențându-l a fi bun, ceiace e egal cu a fi fericit. D'aci rezultă că oricare artă pentru a fi folositoare, trebuie să aibă un fond moral.

Am zis că arta e simbolul desăvîrșirei, earfrumosul e aceia ce iubim, aceia ce ne place...

Nouă ne plac însă de multeori și lucruri imorale, precum și bureții veninoși ni-se par uneori mai frumoși decît cei buni; dar să ne aducem aminte, că numai în relațiune cu omul poate fi ceva numit *bun* ori *rău*, *moral* ori *immoral*. Astfel, cunoscînd paguba immoralității, în relațiune cu noi, să alegem numai frumosul.

În natură nu există bun și rău, frumos și urît, moral și immoral, ci totul e desăvîrșit. Modelul etern al artei e natura, decî 1., obiectul ei trebuie să fie în relațiune morală cu noi, 2., orcè abatere dela natură, nu poate fi artă.

Aceste două puncte luîndu-le în considerare, vom cunoaște arta adevărată, educătoare, pentru omul care o pricepe. Pre neînțelegători numai îi distrează, în contul moralei.

Pentru a gusta arta, ne mai trebuie pe lingă susceptibilitate, și dezvoltarea simțului către frumos, cum si o gingașă pricepere, ce se poate căștiga purcezînd treptat în dezvoltarea lor, și o deprindere în a ne aprofînda în obiectul ei.

Să nu uităm însă, că pentru a fi arta folositoare, trebuie să întruniască condițiunile pomenite mai sus, începînd cu îndeletnicirea în familie etc., altcum va fi pentru noi, în cele mai multe cazuri, numai o satisfacere luxoasă a senzațiunei, și va avea ca urmare

chiar contrarul, adecă demoralizarea individului.

Am găsit de cuviință a scrie aceste rînduri în „Progresul“ nostru, togmai acum, cînd toți din toate părțile ne bălăbănim a găsi calea către țelul sublim al artei dramatice, care a fost și remîne cu adevărat: „cea mai bună școală pentru adulți“.

M. Rachitovanu.

Serbările din Oravița.

Oravița 16/29 August.

Serbările împreunate cu adunarea generală a Societății de teatru s'au început azi. Ele sînt favorizate de un timp admirabil. Lume multă românească a sosit mai ales de prin părțile bănățene, din Timișoara, Lugoj, Virșeț, Biserica albă și de prin satele din jurul Oraviței. Orășelul a îmbrăcat haină de serbătoare, haină curat românească. Vezi țerani în bogatul și pitorescul port bănățenesc pe străzi și n'auzi decît grai românesc. Nicî odată n'am avut mai deplină și neconturbată ilusa unei vieți de oraș românesc...

Ziua I. La biserică.

Des de dimineață bubuit de treascuri salută ziua îndoitei serbători. La 9 s'a început serviciul divin, celebrat de protopopul Procopiu Givulescu cu asistența preoților Iuliu Iorgovici și George Neda. Res-

Foiță originală.

Cîntecul bradului.

La popoarele vechi, în special la Greci și la Romani, era frumoasă datina de a ține mormintele morților în bună rînduială și curățenie. Evident că datina aceasta, stăpînită de sentimentalismul poporului român în naștere, a păstrat tradiția veche și a făcut din *monumentu(m)* latinesc *mormîntul* românesc pentru pomenirea repositului. I-a tîmîiat mormîntui, i-a sădit flori și pomi sau arbori decorativi. Imaginația creatoare a legat de lăcaș vecinic alegoria prefacerii nestrîmutate. Viața noastră e ca floarea cîmpului și filozofia Ecclesiastului s'a terminat în lamentațiunii pesimiste despre deșărțăciune, și firul vieții noastre s'a învrîstat cu jale și amărăciune. Precum crește floarea sădită la mormînt, și precum se ridică arborele sau pomul pus la mormînt, tot așa resare viața și dispore, căci nu e nimic nou subț soare. Comparația e afectivă și natura afectelor e să stăpîniască cu desăvîrșire întreaga ființă a aceluî cuprins de ele. Și valoarea ei e detot relativă; căci o vorba de două vieți, una izvorită din înfînit la umbra înconștientului, iar alta sădită din imitație, conform unei analogii sentimentale! Marian crede și cu drept cuvînt, că bradul a trecut deadreptul dela Romani la Romani. Faptul însă, că se obicinuește

în Țara Hațegului a scoate Ruga la drum, a scoate bradul la marginea drumului, pentru unul ce a perit în țară străină, nu slăbește originea latină a bradului, dar o întreșe foarte curios cu obicinuita îngropare la aparență, cunoscută și practică la Greci. Nu se poate nimic mai natural, decît ca cipresul să fie înlocuit cu bradul, nefiînd cipreși în țările leagănuului poporului român. Tot așa cred eu că am ajuns la șes la pruni, meri, peri, neavînd fragi și așa mai departe la pădureți, lip-sind și pomii roditori, carî s'au pus spre pomenire ear astăzi sînt numai de pomană.

Bradul, privit ca puntea sufletelor ostenite, din Călîndarul lui Mangiuca pe 1882 (1881) p. 121—184.

Și din tine or face,
Ca să fie pace
Punte peste mare,
S'aibă trecătoare
Suflete ostenite
Cătră raî pornite.

foarte ingenioasă combinațiunea, dar cred că nu e din memoria muzei poetisante, deși motivația:

Vine marea mare
Vine 'n tulburare,
Greu urlînd și urducînd,
Toată lumea spăimîntînd,
Unda s'aduce
Lumea s'o imbuce.

e corectă și logică. Apele, de carî am pomenit mai sus în studiul de față, sînt stăpînite de puteri vii, chiar plata plutașului Charon se pune mortului în mină, pe lingă colăcelul lui Cerber, așa că nu e lipsă să fie purtat din grația unor mălini, cătîni, brazî etc., pe care-i duce unda tulburată.

Chiar în părțile unde se aduc brazî, nu cresc preste tot locul, și deaceia se aduce de sus dela codru. Pentru aceasta trimite voinicul mort mai mulți soli cu capul gol, deobicei 4, 5, 7, 9, sus la loc petros. Ei merg cu cîntece pe lingă glas de flueră, neavînd tibia romană, fetele marî din satele, pe unde trec le ies în cale și-i petrec pîn la satul vecin, și așa și la întoarcere. Bradul trebuie tăiat din atîtea lovituri, cîți voinici sînt; la caz că n'au nimerit taie alt brad. Natural că-și fac cruce și se roagă Dzeului creștin, căci creștinismul, le-a schimbat tipicul.

„Până m'au tăiat
Mi-or tot fluerat“.

ne spune în cîntec. Apoi l-au luat cu virvul nainte. Mă folosesc de varianta din Grădiște. Bradul înlocuește, după fantazia cîntecului, mireasa mortului. Această mireasă însă e și surdă și mută, că nu răspunde la atîta vuet cît la cei vii, ci stă încinsă cu briu verde în portul corbului. Muțenia mirilor e grozavă și înpreunarea lor e o fantazie crudă a distinsului. Beata maică și-ar da plugul cu boi, și-ar da oile toate, dacă ar putea apoi în cale voinicul ei, dar înzădar, că n'are putere.

punsurile rituale le-a executat corul din Oravița-montană sub conducerea dirigentului Iaroslav Lang. Biserica era tixită de lume.

Sedința I.

Sedința s'a deschis la 10¹/₂ ore în pavilionul „Grădina de tir”. La masa președințială ia loc comitetul.

Representanții ziarelor: „*Voința națională*” prin Locusteanu, „*Tribuna*” prin Sever Bocu „*Drapelul*” prin Dr. Valeriu Braniște, „*Gazeta Transilvaniei*” prin I. Vlad, „*Gazeta de Duminecă*” prin Dr. Dionisie Stoica și „*Progresul*” prin Gheorghe Jianu.

Autoritatea este represintată prin prefectul Iuliu Bauer.

Sala destul de vastă este tixită îndeosebi de dame, în coridoare și anticamere se indesuește și multă țărănime. În absența vicepreședintelui rostește cuvîntul de deschidere dl Vasile Goldiș:

Dl Vasile Goldiș, aduce la cunoștință că dl Virgil Onițiu v. președintele „Societății pentru fond de teatru rom.” s'a simțit indispus în ultimul moment și deaceia nu poate lua parte la adunare. Comitetul a încredințat dlui Goldiș sarcina de a ține loc de vice-președinte în timpul acestei adunări. Dl Onițiu și-a redactat discursul, totuși voi vorbi și eu ceva despre teatrul românesc — spune dl Goldiș.

Ideea de teatru românesc și național la noi s'a născut din cel mai curat idealism. Acum 37 de ani un tânăr plin de foc și iubire de neam a aruncat în românie ideea înființării unui teatru național românesc. De atunci el a luptat toată viața, cu faptul și cu scrisul pentru realizarea măreței lui idei. Într'un moment de șovăire, acel vrednic tânăr a ramas singur să lupte, să ajute steagul pe care l-a ridicat. Însfîrșit, l-a apus de viață la adînci bătrînețe el a avut norocul să vadă aproape realizată frumoasa lui idee.

Acum, cînd un început serios de teatru românesc se vede la româniea din Ungaria, adecă acum cînd se vede că a fost cu puțință aceea, ce o bună parte din bătrîni de erî credeau că este absolut cu neputință; — acum se cade să tragem învățăturile ce se impun. Vorba evanghelică spune că credința ta te va mîntui. Și așa a fost

Bradul adus acasă se decorează cu diferite fructe și cirpe roșii (chișchineie în Țara Hațegului) ca să poată părea și ca pomul de nuntă, și totodată și ca steagul bucuriei ospătului. Blăstămul negustorului ce l-a vîndut e splendid:

Soare să te ardă,
Neaua să te ningă,
Vîntu să te 'ncingă,
Ploaea să te ploae
Vîntu să te 'nfoae.

Chischineul vestește moartea pănăce vremea îl îngadue. Moartea e fără milă și cu mortul ajung la biserică. Floarea însă putrezește și nu împuște. Mortul se 'nchide cu lăcăt de earbă verde pentru vecie.

Termin studiul de față asupra bocetelor românești, și accentuez din nou marea lor importanță pentru lira populară. Aceste mărgel scînteietoare au trebuit puse în colierul muzei române. Din scîlipitul lor putem scoate diferite fețe, cari dau lumină și umbră din sufletul românesc, astfel că individualitatea poeziei populare române se arată curată și nefalșificată. În bocete avem nu numai sentimente, ci totodată și gîndiri adînci din sufletul nostru. Marele mister al vieții e legănat și dezmerdat de dorul și jalea sufletelor simțitoare, ear nedreptatea morții e înfrînată de destinul fatal ce ne mîna soartea spre înfinit și inconștient.

Dr. Iosif Popovici.

cu teatrul. Cei cari au sperat în teatrul românesc azi îl văd realizat.

Teatrul național care acum e pe cale de realizare este încă una din armele puternice pentru lupta de cultură națională. Și cultura națională e trebuitoare pentru un popor, așa după cum aerul e folositor paserilor, dupăcum apa e necesară peștilor. Poporul care are o cultură națională e asigurat și contra neînțelegerilor și a certurilor. (Voci: Așa e, așa e!).

Dorind ca de azi să plecați cu toții întăriți în ideea națională, declar deschisă adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român și dau cuvîntul dlui notar al adunării Dr. D. Stoica, redactorul Gazetei de Duminecă, să citească discursul frumos redactat al dlui Virgil Onițiu.

Dispune apoi să se citească discursul de deschidere pregătit de dl Virgil Onițiu, care citindu-se este des subliniat de aprobări și aplause.

Președintele numește apoi cu consensul adunării de notari pe dd. Dr. Dionisie Stoica și Aurel P. Bănuț.

Dr. P. Corneanu salută din încredințarea Asociațiunii Societatea fondului de teatru, care este sora mai mare a ei.

Președintele răspunde mulțumind pentru cuvintele călduroase Dr. Mihai Gropșianu rostește următoare plină de avînt cuvîntare în numele Oravițenilor:

Un salut cordial Vă aduc Domnilor în numele Oravițenilor și tuturor Românilor din aretul așa pitoresc, depunînd totodată înaintea Voastră tributul adevăratei noastre recunoștinți și admirații pentru munca dezvoltată la altarul sfînt al Thaliei românești.

Prea mărit eveniment vedem astăzi în orașelul nostru, căci V'ați coborît la noi, Voi purtătorii geniului românesc, aducînd cu Voi soarele luminător de minte și aprinzător de inimă. De două ori V'am sălășluit la căminele noastre, și prin dragostea și alipirea Noastră păstrată așezămîntului cultural reprezentat de Voi ne-am învrednicit a lumina două pagini în anele Societății fondului de teatru român. Și astăzi ne legăm în nădejdea că vom ajunge fericirea a Vă vedea cu noi dimpreună inspirați la munca frumoasă pentru înaintarea neamului nostru. Se va potența conlucrarea noastră cu Voi la opera măreață, căci dăm socoată de curentul veacului, carele cu iuteala și țaria fulgerului strivește tot ce în mintea, inima și sufletul omului, astăzi urit și întunecime se cheamă; deci Voi cari serviți cu credință la altarul Puterii ocrotitoare, îmbrăcați-ne și pe noi cu haina de podobîă din odajdele celui mai sfînt altar, celui mai sublim Dzeu, — Dzeirîi **frumosului**.

Artă ne învățați! — Viața ni-o dați! Căci ea este vlaga vieții; popoarelor ea este vlaga și chizeșia numelui strălucitor *de mine*; nouă ne mai este și balzam la suferințele mari.

Și cărei artă ne închinăm noi astăzi? Celei mai desăvîrșite și nouă mai priincioase, ea se compune din scînduri reci, dar purtătoare de simțiri ferbinte; preoții ei sînt la noi niște sărmani cîntăreți cu aripile frînte, cari însă în peșteri obscure ne povestesc în fermecătorul nostru grai, ce a fost și ce va să fie, ea te duce spre lanuri îmbelșugate, culegînd pietri scumpe din „Povestea neamului”; își cîntă: ridicîndu-ți virtutea; să cîntă: blăstămîndu-ți minciuna; repune pe eroul neînfricat a unei acțiuni minunate, căruî noi cunună de lauri îi dăruim, căci el ne deschide calea ducătoare la glorie. Comical în risuri și deșert ne ia pornirile împrumutate dela zei, — cari nu sînt ai noștri. Patima pizmei pe scîndurile mute strigă victimele, — atît de multe la noi, — țaria iubirei adevărate pentru binele de neam, atît de resleață la noi, — acolo cere preoții și apostolii săi. Cuvine-să deci să te cunoaștem și să îți dăm închinare ție artă dumnezească; tu Parnasul artelor; Sanctuarul tuturor Muzelor! Teatru! ne presari flori de dulce miros, ca la inimă să străbați, — ne aprinzî gîndurile ca sufletul nostru spre bine să-l aventezi. Osana ție! Cuvine-să Vouă, slujitorii acestei zeite, laudă

și mîrire, — căci ne luminați, să nu fim 3 milioane suflete — de milă, ci să fim acestei minunate Muze garda de mîrire și onoare, pregătiți și gata spre orice jertfie; ne inspirați, să vărsăm din prisosul nostru în visteria, carea ne păstrează scumpa comoară — limba noastră. Ne grăiți cu țaria limbilor de foc a duhului sfînt poruncile: Să zidim Muzei casă de rugăciune și nouă fortăreață nebiruită.

Să luăm aminte întreg neam românesc! Nu ne vom sgîrci a astringe materialul cu darul de ban și cu mintea noastră pentru a ridica la vremi mai bune un amvon limbei noastre; acuma spre scăpare și întărire, ca la vremuri de cumpăna grea, ne vom îngrădi în reduta vetrelor noastre familiare, ne vom lipi mai strîns de sînul maicei bisericî. Și izbutiți odată la lumină vom da de ocară și minciună pe păcătoșul, ce ne înjură: că suntem popor fără cultură și din cenușă proprie ca Sphynxul ne vom înălța.

Să lăpădam sărăcia duhului, ce astăzi ne stînjenește, să ne împărțim cu credința tare și mutătoare de munți: că vom avea, în ciuda tuturor uneltirilor, un viitor strălucit, dacă vom lucra și vom jertfi.

Căci nemuritorul președinte *Iosif Vulcan* găsește în toate ale noastre germenii clasicității. Zicea că purtăm în noi eticheta de nobleță a o-birșiei noastre vechi, oare azi să ne fie rușine de ai noștri Zei, cari odată stăpîneau Olympul? Nu! ci ne vom reculege! Vom reconstrua Panteonul! Vom străluci iară istoria și numelui nostru de mine „*Renum*” îi va fi botezul. Faceți teatru Romîni! V'a zis tot deacîi la 1874 doritorul ridicării noastre E. Trăilă — faceți teatru! să repetează mai puternic astăzi echoul celor 35 ani. Ascultați rostul veacului prin graiul împărătesc alui Napolen al III-lea: Pășiți în fruntea ideilor veacului nostru și Veți învinge, urmați-le lor și ele din glorie în glorie Vă vor purta — iar puneți-Vă în potriva lor, și ele Vă vor repune.

Faceți teatru: Voi cei mai întăi pe scaun șezători, faceți să luciască din el nou soare, lună, și fiți cu stelele risipitori, căci astfel Veți perînda în strîmt cuprins creațiunea în cercul ei întins și încet grăbind ne facem apoi vad din ceruri prin pămînt și pân' la iad.

Bine a-ți venit Domnilor! Să trăiți!

Președintele V. Goldiș: Cuvintele însuflețite isvorite din inimă caldă cu cari au fost salutat din partea Oravițenilor imi fac grea situația voind să le dau un asemenea vrednic respuns. Avîntul oratorului dovedește spiritul bun, care trăiește în cuibul acesta, gata totdeauna a aduce sacrificii pe altarul culturii noastre naționale. Oravițenii primesc mai adese decît oricare alții societățile culturale la ei. Aceasta dovedește și un fel de egoism din partea acestor societăți, pentrucă acolo ne ducem mai des unde ne simțim bine. Ei o pătesc ca copilul bun, pe el îl trimite maică-sa în toate părțile, fiindcă în ceilalți nu are încredere. Pretutindenî unde vom merge vom duce vestea bună a oravițenilor și rog pe bunul Dzeu ca viața aceasta oravițană să o ție să o crească și să o sădească în toate ținuturile românești. (Aplause însuflețite).

La banchet.

La banchet s'au pronunțat 3 toaste. A vorbit admirabil atît presidentul V. Goldiș, cit și secretarul societății Dr. Iosif Blaga, ear toastul președintelui comitetului arangeator al Oravițenilor, protopopul Al. P. Popovici a rostit următorul toast:

Mult Stînașii mei Domni și Doanne!

Bunul Dumnezeu din ceruri ne-a hărăsit rara bucurie de a putea saluta în mijlocul nostru, stegarii Thaliei române. Au tras la noi ca să-i găzduim noi, cu de cele trupești, ear ei să ne găzduiască cu de cele sufletești.

Vorbele înțelepte din discursul de deschidere al ilustrului nostru president au pătruns ca un balzam în inimile noastre primitoare de ce e bun și cele frumose. Ca un resunet de mulțumire pentru purtarea de grijă a distinsului nostru president și a bravilor săi tovărăși din comitet răspundem

și noi Orăvițeni; „eată ce bun și ce e frumos, fără numai a lăcuți frații împreună“. Serbările din Oravița au și menirea de a întări frățietatea între noi Români. Le mulțumim pentru osteneala cheltuită întru ridicarea blindului popor românesc, și asigurându-i de alipirea noastră firească, ridic păharul în sănătatea președintelui și a comitetului Societății pentru fond de teatru român! Vivat!

Petrecerea populară din Curtea bisericii rom. din localitate, unde s'au jucat și jocuri vechi bănățene și au fost și primiate și niște admirabile costume iriș românești, cum și concertul chorurilor din Grădina de tir, — par'că erau în niște adevărate arene romane — succes splendid.

Ședința II.

Dr. Miha președinte.

Din ședința de azi deschisă prin dl V. Goldiș la 10 ore s'a ales cu mare însuflețire de președinte al adunării dl Dr. Ioan Miha mare proprietar în Vinerea, ear de vicepreședinte tot dl Virgil Onițiu, vicepreședintele de până acum. Alegerea I. s'a notificat imediat telegrafic dlui Dr. Miha.

Contribuții Orăvițenilor.

A făcut mare impresie secerișul extraordinar de mănos al Societății realizat în Oravița. S'au încasat peste 7000 de Coroane, un rezultat, care face și sub raportul acesta adunarea din Oravița una din cele mai frumoase.

Inchiderea adunării.

Adunarea s'a închis la ora 1. Președintele V. Goldiș rostește un discurs emoționat spunând că afară de regretul ce a avut că n'a putut să vie și vicepreședintele, se simte fericit că a putut să conducă aceasta adunare care va rămâne una din cele mai strălucite.

Asupra concertului și teatrului de azi vom raporta în numărul viitor.

Economie.

Țăranul nostru.

II.

(Sfaturi.)

Dacă întri în câteun sat de pe acolo, stai și te minunezi de cele ce ti-se desfășoară înaintea ochilor. Abia îți vine să crezi că ești într'un orașel. Toate casele sunt acoperite cu șindilă, țigla sau tinichea (în Franța și Belgia cu olane). Acoperișuri de stof (trestie), de paie, tulei (coceni), nu află. Stradele sunt largi și bine îngrijite; în unele locuri au și pomi pe de latură. Ear dacă întri în vre-o casă, rămii de asemenea uimit de cele ce vezi. Ce lucruri bune, ce rânduială, și pestetot ce curățenie! . . . Nu-ți vine să crezi, că ești într'o casă țărănească; ți-se pare c'ai intrat în vre'o casă de orașan. Prin curte curățenie. În grajduri vite frumoase. Unelte de lucrat cîmpul nu sunt lăsate în bățatură la soare, și la vînt, ci sunt puse la adăpost într'un șopron bine acoperit, și tot așa și celelalte unelte de gospodărie, ce rar vezi pela economii nostri. La noi ce vezi prin sate? Ulițele, înguste, strîmte, pline de praf vară, toamna și earna pline de tină încit abia poți trece. Și ce case . . . Joase de tot și strîmte ca niște cutii, cu acoperișul de paie sau de trestie și cu părății uneori așa de subțiri, și de șubrezi, încit earna poate străbate vîntul prin ei.

În lăuntru, să te feriască D-zeu de cele ce vezi! La cele mai multe case de ale sătenilor nostri nu găsești — afară de tinda prin care întri, — decit o singură odaie, care și această, înloc să fie podită cu scinduri, e de obicei cu pămînt pe jos. Și în această odăită, joasă și îngustă, cu niște

ferestruici prin cari abia îți poți viri capul, și cari adesea sînt astfel alcătuite, încit nu se pot deschide niciodată, locuiesc vara și earna — și mai ales earna — înghesuiți la un loc toți ai casei. Și încă dacă ar locui numai oameni! . . . dar mai stau în această odaie uneori, pe lingă oameni, și porcei, vitei, cloșca cu puși etc.

Dacă te uiți prin curte, de asemenea, nu vezi la cei mai mulți dintre sătenii nostri decit nerînduială și necurătenii.

Grajdurile sînt așezate de obicei foarte aproape de casă, alături sau chiar în fața casei. Vitele — caii, boii și vacile — sătenilor nostri sînt rău îngrijite, pipernicite și slabe. Deacea și folosul ce-l trage țăranul, este mic detot. Vacile dau lupte puțin. Și chiar de are Românul nostru lapte din belșug în casa lui, la ce e bun? Laptele se risipește în neștire. Ca să știe face țăranul nostru din lapte unt bun, brînzeturi gustoase, cautate pela țîrguri și cari să plătesc bine, ferit-a D-zeu! Astfel de Români rar găsești.

Vre-o grădină cu pomi olțuiți, bine îngrijiiți și cu legume de tot felul, doar prin satele din partea muntoasă și deluroasă a țării mai găsești, pela șes nici măcar atît!

Locul dimprejurul casei și dacă e îngădit, înloc de pomi și de legume, este acoperit cu scăeți și ciulinii.

Dă sermanul Român bani muncii din greu, porumb sau grîu, pe niște lucruri pe cari lezne le-ar putea avea în grădina sa.

Tot așa de rari sînt și stupii pela casa Românului, cari de asemenea în schimbul unei munci neînsemnate, pot să aducă foloase mari celor ce-î îngrijesc.

Pănăcînd țăranul nostru e așa, să vedem cum e țăranul german sau francez? Cum e casa unui agricultor german?

Fiecare satean nu își are casa împărțită în mai multe odăi încăpătoare, și sub o parte a casei se află pivnița. Odăile sînt curate și luminătoare. Dinaintea casei nu lipsește grădina cu flori de tot felul. În curte nu vezi baltoace și gunoaiie, sau alte necurătenii, izvorul atîtor boale; gunoiul este pus departe de casă.

Vite nu găsești, ca la Români, multe prin bățatură și prin grajduri; dar puținele ce le vezi sau le află în curtea țăranului german sau holandez, sînt de soi și bine îngrijite. O vacă de ale lor dă lapte cit trei de-ale noastre. Din lapte se face smîntînă, unt și brînzeturi, dulei și gustoase, nu numai pentru trebuințele casei lor, ci și pentru vînzare la oraș.

Dar pasări frumoase ce vezi prin bățatură! Găini, găște, rațe, curci și altele, după urma cărora deasemenea sătenii aceștia știu să tragă o mulțime de foloase. Dincolo de casă și de curte dai de o grădină largă și bine îngrijită; și'n grădina această țăranul german găsește tot ce-î trebuie la casă.

A lăsa cineva să crească ciulinii scăeți pe locul dimprejurul casei, a cumpăra fructe și legume de pela străini, ar fi o rușine din cele mai mari . . .

Eată în liniamente generale, șchitat într'ucit mî-a stat în putință, ceiace vedem prin satele străine și ale noastre.

Într'un articol viitor voi arăta, cum se hrănește țăranul nostru, cum lucră, precum și pricina relei stări a lui. Terminînd aceasta, voi trata în meritul temei: prin ce să poate îndrepta starea sătenilor nostri români, adevă învătătura și foloasele ei.

Ilie Cucu.

Institutul „MODEL“ de fete

Din Turnu-Severin

subt

Direcțiunea D-nei Maria P. Marinescu

— Licențiată în litere. —

Curs primar, Curs secundar și liceal după programa statutului, Curs facultativ și Grădina de copii.

Pe lingă studiul serios al acestor secțiuni, cea mai mare atențiune se dă limbilor *streine* (franceza, germana, engleza) și artelor frumoase *pianul, muzica vocală, vioara, pictura, desenul, dansul, gimnastica.*

Direcțiunea, avînd în vedere mai mult *îndrumarea practică, bucătăria, economia casnică* și tot ce depinde de menaj.

Localul Institutului satisface toate condițiunile igienice, fiind situat pe Bulevardul Carol și Str. General Manu în 3 mari clădiri, cu camere spațioase, așezate la soare, posedînd curți vaste cu pomi și verdeață.

Personalul instructor și educator este ales numai din profesori titrați de la școlile Statului și din profesoare străine cu titluri academice.

Deși în al 6-lea an de funcționare numai, totuși reputațiunea Institutului este deplin stabilită, judecînd după *frumoasele rezultate obținute la examenele de sfîrșit de an*, și aceasta mulțumită *îngrijirii părintești, instrucțiunii serioase și educațiunii solide*, ce se dă fetelor încredințate acestui institut.

Se primesc eleve; interne, semi-interne și externe.

Prețurile covenabile.

Inscrierile încep la 15 August și se fac în orce zi de la 8-12 a. m. și 2-6 p. m.

Cursurile încep regulat la 11 Septembrie.

Prospecte se trimit la cerere.

Directoare: Maria P. Marinescu.

Director de studii: P. Marinescu, profesor de matematică la liceul Traian, membru în comisia pedagogică și șeful serviciului Statistic din Ministerul Instrucțiunii.

CRONICA.

Marți o damă care călătoria dela Belgrad spre Turnu-Severin a sărit din vapor în Dunăre.

Într'o băcănie din localitate un voiajor umblînd cu un revolver, s'a slobozit arma și a pușcat o țărăncă română, ce venise să cumpere. Fiind operată la moment, a fost scăpată de primejdie.

Valeriu Lepa, în timpul din urmă funcționar în ministerul domeniilor, s'a împușcat vineri din cauza miseriilor în care a ajuns.

Din cauza serbărilor noastre, numărul ce ar fi fost să apară Simbăta viitoare, îl scoatem astăzi.

În numărul viitor care va apare la 12 sept. vom da și restul raportului asupra frumoaselor festivități din Oravița.

De vînzare: 2 Acții dela „Albina“ emisiunea I. și II., 5 Acții dela „Silvania“ emisiunea I. — A se întreba la administrația foii „Progresul“.

Revista ilustrată „Familia Română“ apare în fiecare săptămînă cu un bogat cuprins literar și distractiv (Sfaturi, Curierul Model, Gicituri).

Abonații noui pot primi toate numerele dela început. Abonamentul 10 cor. pe un an. Adresa: *Budapesta, V. Strada Csáky 23.*

Bibliografie.

POTPOURRI, de Gheorghe Jianu conține articole interesante: *Practica cititului Ortografia noastră, Despre numeri, Bufani și frătuii, Sărutatul, și Chestiuni culturale* Prețul 1 cor. Se află de vînzare la librăria I. E. Țăranu, și la Administrația foii noastre.

Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu.**

Plecerea trenurilor.

Către Budapesta:			
Dela Oravița	2 ²⁵	6 ⁴⁰	8 ²⁰ 3 ⁴⁷
Dela Timișoara	7 ⁵⁰	9 ²⁵	1 ¹⁷ 9 ⁴⁵
Sosirea în Budapesta	1 ³⁰	6 ³⁵	7 ³⁵ 7 ¹⁵
Către Lugoj:			
Dela Timișoara	7 ⁵⁵	2 ⁴⁷	3 ⁰⁰ 8 ³¹
Sosirea în Lugoj	9 ¹⁶	4 ⁰²	4 ³⁴ 9 ³⁸
Către Reșița:			
Dela Voitec	7 ¹⁰	12 ²⁰	4 ¹⁵ 9 ⁴⁵
Sosirea în Reșița		11 ¹⁸	8 ³⁸ 2 ¹⁴
Către Biserica-albă:			
Dela Iassenova		8 ⁵¹	2 ⁰¹ 6 ²⁵
Sosirea în Biserica-albă		9 ¹⁰	2 ¹⁹ 6 ⁴⁵
Către Anina:			
Dela Oravița		6 ⁴⁵	10 ⁵⁷ 8 ⁵⁰
Sosirea în Anina		9 ⁵⁴	1 ⁴⁵ 11 ⁵⁰

Sosirea trenurilor.

Dela Budapesta:			
Plecarea din Budapesta	8 ³⁰	9 ⁴⁰	2 ⁴⁰ 8 ⁰⁵ 10 ⁰⁵
Plecarea din Timișoara	11 ¹⁵	3 ⁰⁵	8 ⁴³ 6 ⁰⁵
Sosirea în Oravița	4 ³⁴	8 ³²	1 ⁰⁵ 10 ²⁰
Dela Lugoj:			
Plecarea din Lugoj	6 ²⁰	11 ⁰⁰	12 ⁰³ 6 ¹⁰
Sosirea în Oravița		4 ³⁴	8 ³² 1 ⁰⁵
Dela Reșița:			
Plecarea din Reșița		7 ¹⁰	2 ³⁰ 1 ⁴³
Sosirea în Oravița		8 ³²	1 ⁰⁵ 10 ²⁰
Dela Biserica-albă:			
Plecarea din Biserica-albă	3 ⁴⁸	6 ¹²	10 ¹³ 4 ³⁵
Sosirea în Oravița			10 ²⁰ 8 ³²
Din Anina:			
Plecă din Anina		4 ⁴⁴	12 ²⁵ 5 ²⁰
Sosește în Oravița		7 ⁴⁹	3 ²⁷ 8 ²²

Tifrele grase arată anexarea cu acceleratul; minulele subliniate arată timpul nopții.

Vapoarele austriace circulă spre Orșova *Lunia*, *Joia* și *Simbătă*, ear cele ungare *Duminica*, *Marția* și *Vinerea*. Pleacă din Baziaș la 10 ore dimineața și sosesc la Orșova d. a. la ceasul 3 și 10 minute.

4996 szám tlkvi 1908.

Arverési hirdetményi kivonat.

Az oravicabányai kir. járásbíróság mint te-lekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Plugarul r.-t. végrehajthatónak Viczán férj. Pajka Sztanka és tsai végrehajtást szenvedő elleni 2350 kor. 16 fill. tőke követelése és jár. iránti végrehajtási ügyében az oravicabányai kir. járásbíróság területén fekvő Greovacz községi 283 sz. tjkvben A. I. 502, 1605, 2379, 2708, 3559 hrsz. a. foglalt ingatlanokból Viczán Pável nevén irt 1/2 résznyi jutalé, ára 728 kor. 50 fill., A. III. 510, 1538, 3454 hrsz. ingatlanoknak Viczán Pável nevén irt 1/2 részére 230 kor., A † 3453 hrsz. a. foglalt és 1/2 részben az

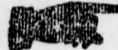

adós Viczán Pável és 1/2 részben a uem adós Viczán George nevén irt egész részletre 120 kor. továbbá a greováci 408 sz. tjkvben 1/2 részben az adós Viczán Pável és 1/2 részben a nem adós Viczán George nevén irt A. † 643 hrsz. egész részletre 120 kor. kikiáltási áron az árverést elrendelte azzal, hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az **1908. évi október hó 16-ik napján** d. e. 9 órakor Greovacz községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el fog adatni.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%o-át vagyis 71 k. 85 f., 23 k., 12 k. készpénzben vagy az 1881. f.-cz. 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. keit igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez bánatpénz gyanánt letenni, vagy annak a bíróságnál az előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kiadta az oravicabányai kir. járásbíróság mint tlkvi hatóság 1908. évi július hó 24-án.
Kerekes kir. albiró helyett: **Zemplényi**, kir. jbiró.

Aviz.

Nimeni să, nu scape ocaziunea. Fiecărui mușteriu, care își comandă 6 fotografii, plătind 3 coroane pentru passpartou, capătă

 gratis
o fotografie mărită de 40/50 cm. —

Cu stimă

I. Weimann,

1-1 fotograf in Oravița-m., casa Belgrader.

Banca de asigurare**„Transylvania”**

fondată la 1868, primește asigurări de viață și asigurări încontra focului și încontra grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Des-păgubiri plătite: 7 1/2 milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în **Sibiu**, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în **Arad**, la Agentura cercuală din **Oravița** și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de ai noștri de toată încrederea.

Noua bancă**„ASTRA”**

institut de credit și economii societate pe acții în Sasca-montană dă

6%

după depuneri și plătește institutul și darea de venit

3-1

Direcțiunea.

Gheorghe Bogdanu
Oravița-rom.

Magazin de articole

de băcănie, coloniale, galanterie, văpseli, bumbacuri, spirituoase și deposit de făină.

Marfă curată și bună.

Prețuri cinstite. Serviciu cuviincios. Ce se mai cere ca să prospereze un negustor român?

 Bunăvoința marelui public românesc!

— A t i t a . —

La

Tipografia „PROGRESUL” în Oravița

se poate comanda

tot felul de tipărituri bisericești, școlae, advocațiale și comunale

precum și

toate tipăriturile pentru bănci: cărți necesare la contabilitate etc.

Afară de asta se efectuesc:

acții, cupoane, losuri pentru loterii,

lucrate toate cu gust.

 Nădăjduim că toți Români de bine ne vor trece pragul.